

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Parenthyrsō. Capvt VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Libani
παρὲν θυροῦ
D. Chry.
περὶ θυροῦ

Demosthenis, & Ciceronis figuras conuenientur: pſitacum inquam, vel passerē, vt herocem laudabunt, etiā apud Elyſios campos Minois, & Rhadamanthi aſſeſſorem faciētes, dictantes illud Demosthenis, ἢν παρέδρον εἰκότι ὀνόματι φῆσαι τοὺς κάτω θεοὺς εἶναι: mox alloquuntur per Apostophen; Praclarè igitur, tecum actum est, dum uiueres, anima delicatissima, nunc autē, postquam ex his terris euolasti, sanctissima: nam beatorum locum consequuta, affides Proserpina.

De Parenthyro.

CAPVT VI.

Theodorus Rhetor, qui citatur à Cassio Longino, in libro περὶ ὑποκρίσεως, notissimi vitij in stylo meminit, quod ipse appellat παρὲν θυροῦ, quasi ad Thyrsum accedēs, hoc est, furori proximum. Norunt omnes Thyrsum appellari hastulam frondibus vestitam, quā bacchantes gestabant, & hoc perpetuum bacchi insigne iuxta epigrammaticū πανήγιων χιμαρον, νόμοφωρ ῥόδα, θυρσα λυταία. hinc θυροπλήρες, nominatur thyrsio percussus, hoc est insani: vnde parenthyrsium dici potest, Oratio grandibus, & intempestiuis affectibus, & figuris in re parua insanians, quam definitionem licet colligere ex Dionysio Longino, in qua παρὲν θυροῦ ita describit.

Quid Thyrsus.

Quid parenthyrsium.

Longino.

Parenthyrsium.

Τὸ τῶν παρὰ κείνου ἵστον τὸ κενὸν οὐδὲν ἐστὶν παρὰ τὴν φύσιν, ὅτι παρὲν θυροῦ εἶναι ἐκ τῆς παρὰ τὸ ἀκαρῆν, καὶ νεγόν ἐν δαμῆ δὲ πᾶσι, ἢ ἀμεσον, ἐν δαμῆ δὲ δει.

(Huic proximum est tertium prauitatis genus in affectibus, quod Theodorus vocat parenthyrsium: est autem affectus intempestiuus, & vanus, vbi nihil opus est affectu, vel immoderatus, vbi opus est moderato: differt à puerili, quod hoc in latis argumentis, & illecebrosa dictionis aucupio versetur vt plurimum; illud propriam sedem habeat in affectibus intempestiuis, maxime doloris, & iracundiæ, sine vlla etiam affectatione verborum. Non enim istam concinnitatem spectat, sed grandes tantum figuras, in rebus ludicris conſectantur: ex quo plenum est insaniæ.

Talis est illa, de incendio Daphnitici tēpli, miserabilis Nænia Libanij sophiste, quā diuus

Chrysoſtomus egregiè perſtringit, in oratione de sancto Babyła martyre. Ibi enim sophista præter modum fertur in miserabiles, incōditos, humiles, inclinatos affectus, & præ doloris, ac furoris impotentia, in frigida queque, & inepta transit, vt, cum dicii Iulianum Imperatorem, vbi de templi incendio afflauit cū rumor, (quæsiuisse talaria Mercurij, vt ad flammam restinguendam properaret.) Vbi tandem erat iuenturus: Certe tardum oportuit fuisse auxilium, si hæc talaria sunt expectata. Ita dum cupit ingentes excitare, delabatur in absurda, quæ risum potius, quàm dolorem efficiant.

Eodem stylo Aristides sophista in illa flebili monodia, de Smyrna collapsa, inter cæteras neſias addit: (Si Gorgones reuiuiscerent, non iam Medusam, aut oculum suum sternerent, sed Smyrnam, communem Asiæ oculum deplorarent.)

Num verò ista παρατραγωδία, & παρὲν θυροῦ? sed plenius in affectibus examinabimus.

Alij etiam magis importuni ambūioso orationis tractu, aut plorant, aut iactantur, aut dereſtantur, aut Deos, Deasq; omnes, in rebus ludicris & penè nullis inuocant. Quærunť ab auditoribus, hominibus plerumque frigidis, & vrbanis, num lugeant, num indignentur, num auerſentur, num tantum nefas abominentur: cum illi interim nihil horum experiantur, sed tranquillī omninò sedeant: Aduertere se dicunt pallorem, & lachrymas, & ciularus eorum audire, qui non magis mouentur, quàm statua.

Hoc certè genus, inter cætera miserabile est, & insanum, nec immeritò παρὲν θυροῦ nominatur; habet enim multū de thyrsio, & furore: Nam quid est aliud in rebus modicis? tam insanae mentis aflu iactari, quàm Oratorē illū imitari, qui apud Lucium Apuleium, pro tribus vrbibus, ab ebriio iuvene multis istibus perforatis, quasi pro cæsis iuuenibus perorat, & ait.

(Neque parua res, ac præcipuè pacem ciuitatis cunctè respiciens, & exeplo serio profutura tractatur, Quirites sanctissimi. Quare magis congruit, sedulos, atque vniuersos vos prodignitate publica prouidere, ne nefarius homicida, tot eadum lanienam, quam ciuenter exercuit: impunè commiserit.)

Adhæc omnes risu dissoluuntur. Mox quædam mulier, per mediū lachrymosa, & flebilis,

Aristidis
παρὲν θυροῦ
ἐν αὐτῷ
μελοδία,
ὄντι τὸν αὐτό
τὸν φθαλμόν,
ἀλλὰ τὸν τῆς λαιῆς
ἀπὸ τῆς ἀσπίδος
παρὲν θυροῦ
χαρακτήρ.

Parenthyrsium exemplum.

atra veste contexta, paruulum quendam sinu tolerans, decurrit; ac pone eam, anus alia panis horridis obsita, paribusq; mæsta floribus, ramos oleaginos vtræque quatientes, quæ circumfusa lectulum, quo peremptorium cadauerum contexta fuerant, plangore sublato lugubriter ciuantes.

(Per publicam misericordiam, per communæ ius humanitatis, aiunt, miseremini indignè caforum iuuenum, nostræque viduitati, ac solitudini, de vindicta solatium date: Certè paruuli huius, in primis annis destituti fortunis succurrite, & de latronis huius sanguine legibus vestris, & disciplinæ publicæ litate.)

Hæc si pro tribus vtribus seriò dicerentur, *παρὲν ὕψους* facerent manifestissimum; sed cum ad risum, publicamque lasciuiam ficta sint, nihil habent istius generis.

Exilia orationis magnitudine prudenter attollenda.

Porro in id sepe vitium incurrunt Oratores sensibus grandes, vberes, & amplificatori, qui cum summæ laudis esse existimēt, res alioqui exiles orationis maiestate plenius attollere: hoc ne mica quidem falis adhibita faciunt in rebus singulis, & tanas in Mineruam, Pygmaeos in Polyphemum, res denique leuissimas in cothurnos tragicos non sine risu deformant.

De stylo scholastico.

CAPVT VII.

Styli scholastici typus

MEminit quoque Cassius Longinus *σχολαστικὸς νοῦς*: hoc est scholastici sensus, & styli: fit autem, cum ea quæ ciuilis esse debet oratio, ad ymbratilium præceptorum minutias putidiusculè conformatur. Accidit enim plerumq; ut adolesecētes è ludo nuper egressi, vel etiam viri scholarum ymbris diutius nutriti, cum ex palæstra in aciem deuenerint, nondum ad ciuilis illius cæli tolerantiam facti, atque compositi, nescio quid ymbraticæ mollitiæ, quam cum lacte suxerunt, retineant. Itaque alij antequam ad rem veniant, præfantur apparatus, & excurrunt longius. Alij digressiones, & locos cōmunes affectant, quibus cum infederint, arbitrantur se Iouis asbis (quod aiunt) quadrigis vehi. Alij, in quocunq; demum argumento exordia, narrationes, confirmationes, perorationes religiosius exigunt, atq; ista quidem omnia, quamuis frigida, & importuna sepius ingerunt, ne videantur artis legibus defuisse. Alij minime spectantes, an oratio ornata serat, grandes figuras per *καμυσιδίαν*

expressas ad satietatem aurium intrudunt. Alij etiam artem plenissimè proficiunt; exordij sui, narrationis, confirmationis, &c. meminerunt, tum se ex vna parte in alteram transiuros pollicentur, aut iam transisse dicunt, etiam excusant se, quod minus elaboratam orationem attulerint, quæ omnia scholastica sunt, & vbi morosus curantur, elaboranturque concinnius, sæpe in frigidum aliquid, aut puerile desinunt.

Demosthenes à stylo scholastico alienus.

Atque in eo, opinor, multum differunt ciuiles Iocreatis, & Demosthenis Orationes, hic enim, quod maxime est, minime vult videri eloquens, & fortunas Græciæ ex eo non pendere dicit, an manum in hanc, aut in illam partem inflexerit: vel hoc, aut illo verbo inter orandum vsus fuerit; at ille in negotiosis etiam orationibus dissimulare non potest ambitionem eloquentiæ. Nam in sua foria ad Philippum proficitur etiam *ἐπὶ γῆρας εἰσοχημίαν*, & se excusat, quòd propter ætatem ingrauescētem, tam elaborata orationis structura vti minime potuerit.

Iocreatis scholasticus non est.

Οὐδὲ γὰρ τὰς κατὰ τὴν λέξιν εὐρυθείας, ἰσοειδίαν καὶ τοικιλίας κεκοσμημένην αὐτὸν αἰς αὐτὸς τὴν νεώτερον ὄν ἐχρόμιεν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπέδειξα, δι' ὧν τοὺς λόγους ἠδύει τ' ἄμα, καὶ πισοτέρως ποιοίεν, ὧν οὐδὲν ἐτι δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν.

Quæ excusatio non perita accusatio est. Præfatur etiam amplissimè de suis familiaribus, & eorum de hac sua foria iudicia exponit, quæ omnia parum ad persuasionem faciunt, & ambitiosè potius quam neruosè dicta sunt.

In Panegyrico verò, qui & suasionem continet ad Græcos, tam magnificè de sua eloquentia sentit, & dicit, ut nisi pro rei dignitate, suaque gloria, & pro tempore, quod in hac oratione elaboranda, concinnandaque posuerit (in qua decennium ferebatur insumpsisse) peroret, nullo modo sibi ignosci velit, sed contentum, & derideri.

Εγὼ δ' ἦν μοι καὶ τὰ πράγματα ἀξίως εἶπω, καὶ τῆς δόξης τῆς ἑμαυτοῦ, καὶ τῆς χρόνης, μὴ μόνον περὶ τὸν λόγον διατεφεθέντος, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα τῷ αὐτοῦ βεβίωκα παρακλήσομαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν: ἀλλὰ καὶ λαχέων, καὶ καὶ λαφρονέω.

Ioc. Paneg. 80.

Hæc quidem ostentationem habent eloquentiæ